

УДК 340.12

Сидорчук Ю. М. – кандидат юридичних наук, адвокат, м. Київ

Філософсько-правові проблеми реалізації людиною права на захист у кримінальному процесі

Висвітлено бачення наукової конструкції права на захист у кримінальному праві та процесі. Констатовано, що наукові пошуки вчених спрямовані на визначення змісту та форми поняття права на захист у кримінальному праві та процесі, що є можливістю реалізації права людини на захист, тобто використання всіх наявних способів і засобів з метою захисту від незаконного й необґрунтованого обвинувачення, засудження та необґрунтованого процесуального примусу, обмеження її прав і свобод. З'ясовано та проаналізовано філософсько-правові проблеми, які постають під час реалізації людиною права на захист у кримінальному процесі. З-поміж проблемних питань у кримінальному процесі виокремлено такі: 1) відсутність єдності теорії та практики стосовно окремих аспектів захисту прав; 2) нівелювання норм законодавства з боку правоохоронних і судових органів; 3) несформованість у кожної людини усвідомлення того, що всі наділені правом на захист; 4) повільне вдосконалення кримінального законодавства з урахуванням вимог суспільства.

Ключові слова: право на захист; кримінальне право та процес; захист прав людини; філософсько-правові проблеми.

Постановка проблеми. У системі захисту прав людини центральне місце посідає можливість захисту своїх прав, тобто реалізація людиною свого права на захист. Право на захист є багатоаспектним поняттям і в кожній галузі права має свої особливості як в розумінні, так і в застосуванні.

Право на захист є невід'ємним право кожної особи, а в умовах розвитку нашого суспільства набуває особливого значення можливість реалізації цього права. У галузі кримінального права право на захист має надважливе значення, тому що наслідки кримінального правопорушення є найтяжчими для людини, як і для тої, яка скоїла злочин, так і для потерпілої особи або осіб.

Право на захист у кримінальному процесі тісно пов'язане із засадами кримінального провадження, зокрема верховенством права, законністю, рівністю перед законом і судом, повагою до людської гідності, забезпеченням права на свободу та особисту недоторканність, недоторканністю житла чи іншого володіння особи, таємницею спілкування, невтручанням у приватне життя тощо. Повний перелік загальних засад кримінального провадження визначений ст. 7 КПК України [1, с. 10]. Також ч. 1

цієї статті визначено, що зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження [1, с. 10]. Вважаємо, що кожна з вказаних засад кримінального провадження є необхідною складовою в реалізації людиною права на захист. У зв'язку з чисельними порушеннями прав людини проблема належного забезпечення права на захист кожного набуває ще більшої актуальності в сучасних умовах розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження С. А. Альперта, А. М. Бірюкової, Т. В. Варфоломеєвої, І. Ю. Гловацького, В. Г. Гончаренка, С. В. Гончаренка, Ю. М. Грошевого, Я. П. Зейкана, Є. Д. Лук'янчикова, М. А. Маркуш, О. Р. Михайленка, М. М. Михеєнка, В. Т. Нора, В. О. Попелюшка, О. Д. Святоцького, М. С. Строговича, А. М. Тітова, О. Г. Яновської та багатьох інших вчених присвячені проблемам захисту прав людини в кримінальному провадженні. Проте мало уваги приділялося розумінню поняття право на захист в кримінальному праві та процесі крізь призму філософії права та виокремленню наявних філософсько-правових проблем в реалізації людиною свого права на захист.

Метою статті є розкриття розуміння наукової конструкції право на захист у кримінальному праві та процесі, а також визначення філософсько-правових проблем при реалізації людиною права на захист в нашій державі.

Виклад основного матеріалу. Ключовим поняттям під час розгляду функції захисту є безпосередньо правова категорія «захист». У кримінальному судочинстві термін та поняття захисту має вужче, спеціальне значення і охоплює: 1) осіб, учасників процесу, суб'єктів, правомочних здійснювати захист (обвинувачений та його захисник), які, власне, і становлять сторону захисту; 2) назву процесуальної функції; 3) діяльність суб'єктів захисту щодо реалізації наданих їм прав та повноважень у процесі здійснення виконуваної ними функції [2, с. 10].

Як зазначає О. Р. Балацька «Законодавче закріплення у окремій правовій нормі засади забезпечення права на захист в чинному КПК України надає їй надзвичайної важливості та фундаментальності, що має вирішальне значення для правової регламентації функції захисту та її практичної реалізації» [3, с. 2].

У своїй науковій праці Т. М. Барабаш та Л. В. Левицька наголошують, що основне призначення захисту проявляється у законодавчо передбаченій можливості людини використовувати з метою захисту свого права дозволені законом примусові дії з вимогою примусити зобов'язану особу до правомірної зобов'язаної поведінки. Існування реального «правового

захисту» людини в цілому, а також відповідальності держави перед нею є тим чинником, що утверджує у правосвідомості людини уявлення про справедливість, доцільність чинної державної влади, забезпечуючи тим самим її легітимність. Механізм правового захисту визначається як динамічна система правових форм, засобів і заходів, дія і взаємодія яких спрямовані на запобігання порушенням прав людини чи на їх відновлення у випадку порушення. Він містить у собі три елементи: охорону прав; захист прав; юридичну допомогу особі [4, с. 247].

О. В. Винокуров зазначає, що конкретизуючи втілені в Конституції України ідеї про пріоритет особистості, її прав і свобод, у ст. 2 КПК законодавець одним із завдань кримінального провадження закріпив захист особи від незаконного та необґрунтованого обвинувачення, засудження та необґрунтованого процесуального примусу, обмеження її прав і свобод [5, с. 160].

Отже, наукові пошуки вчених спрямовані на визначення змісту та форми поняття права на захист в кримінальному праві та процесі, що по суті є можливістю реалізації права людини на захист, тобто використання усіх наявних способів та засобів з метою захисту від незаконного та необґрунтованого обвинувачення, засудження та необґрунтованого процесуального примусу, обмеження її прав і свобод.

У рамках наукового дослідження вважаємо за доцільне звернутися до порівняння підходів та форм використання та застосування поняття право на захист у чинному Кримінальному процесуальному кодексі України, прийнятого в 2012 році із Кримінальним процесуальним кодексом 1960 року. Це необхідно зробити з метою висвітлення еволюційного шляху розвитку самого поняття право на захист та інституту захисту прав в цілому в нашій державі, оскільки саме в КПК України 2012 року закладено основи змальної моделі кримінального процесу.

У Науково-практичному коментарі за редакцією В. Г. Гончаренко та інших наголошується, що право на захист у новому КПК України являє собою систему легітимних засобів і способів, використання яких дає можливість спростувати факт вчинення кримінального правопорушення, винність особи у його вчиненні (повністю або частково), захистити її права та законні інтереси [6]. Аналізуючи положення чинного КПК України, можна прийти до висновку, що права на захист – це надання можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення (ч. 8 ст. 95) [1, с. 59], право збирати і подавати докази (ч. 1, 3 ст. 93) [1, с. 58], право брати особисту участь у кримінальному провадженні (п. 9–16 ч. 3, п. 1–6 ч. 4, ч. 5

ст. 42, ч. 3 ст. 43) [1, с. 30–32], використання правової допомоги захисника (ст. 45–54) [1, с. 33–37], реалізація інших процесуальних прав, передбачених КПК (ст. 42, 43) [1, с. 30–32].

Утім право на захист за КПК 1960 р. визначається як сукупність процесуальних прав, яка надає можливість захищати себе самостійно (ст. 43, 43¹) [7], надання можливості скористатись правовою допомогою захисника (ст. 44–48) [7], обов'язок осіб та органів, які ведуть процес до першого допиту роз'яснити обвинуваченому його права та надати можливість ними користуватись (ч. 2 ст. 21) [7], обов'язок осіб та органів, які ведуть процес обов'язку вжиття заходів щодо охорони особистих і майнових прав обвинуваченого (ч. 2 ст. 21) [7].

Найважливішою новелою чинного КПК України є законодавче закріплення порушення права на захист, що виражається в істотному порушенні прав людини і основоположних свобод (п. 3 ч. 2 ст. 87) [1, с. 55], можливості визнати докази недопустимими, отримані внаслідок істотного порушення прав людини і основоположних свобод (ч. 1 ст. 87) [1, с. 55].

Отже, інститут захисту прав людини знаходиться в постійному розвитку та удосконаленні, поняття право на захист підлягає розширеному тлумаченню та розумінню в рамках нового КПК України.

Проте на нашу думку, в Україні з роками кількість проблем, які виникають при реалізації людиною права на захист не зменшується, а навпаки збільшується. Звичайно, це зумовлено і загально політичною та економічною ситуацією в країні. Серед проблем у кримінальному процесі можна виділити наступні: 1) відсутність єдності теорії та практики в деяких питаннях, які безпосередньо пов'язані із захистом прав; 2) нівелювання норм законодавства з боку правоохоронних та судових органів; 3) відсутність у кожної людини усвідомлення того, що у кожної людини є право на захист; 4) повільне удосконалення кримінального законодавства з урахуванням вимог суспільства.

Щодо проблеми відсутності єдності теорії та практики в деяких питаннях, які безпосередньо пов'язані із захистом прав необхідно зазначити наступне. Протягом останніх років у суспільстві склалася ще більша тенденція впровадження іноземного законодавства в нашу систему права без прорахування наслідків прийняття певної нової норми чи змін до чинного КПК України. Наприклад, на практиці органи досудового розслідування в багатьох випадках деякі права людини вважають її обов'язками. Мова йде про п. 9 ч. 3 ст. 42 КПК України [1, с. 30], де визначено, що підозрюваний,

обвинувачений має право брати участь у проведенні процесуальних дій, тобто це не є його обов'язком.

Скажімо, підозрюваного разом із захисником викликано для участі в процесуальній дії, яка в тому числі є слідчою (розшуковою) дією, пред'явлення особи для впізнання. Підозрюваний до початку складення протоколу заявив слідчому, що відмовляється брати участь у цій слідчій дії, проте слідчим було проігноровано це і по суті була проведена процесуальна дія. Крім того, слідчий відмовився зафіксувати відмову підозрюваного брати участь в такій процесуальній дії. На нашу думку, це є не тільки порушенням ст. 42 КПК України, а й порушенням права людини на захист.

Також потрібно, щоб особа, яка має процесуальний статус підозрюваного або обвинуваченого в певному кримінальному провадженні могла користуватися усіма правами, які передбачені ст. 42 КПК України. Зазвичай, органи досудового розслідування нівелюють п. 14 ч. 3 ст. 42 КПК України [1, с. 30], де зазначається, що підозрюваний має право ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 цього Кодексу [1, с. 137], та вимагати відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 цього Кодексу [1, с. 176]. На практиці підозрюваному та захисникам не дають можливість взагалі ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування нібито в інтересах слідства, а розслідування може тривати занадто довго, проте в цей час до особи застосовується найжорстокіший запобіжний захід, взяття під варту.

Дуже часто після вчинення особою злочину досудове розслідування триває максимальні строки, які визначені законодавством, як наслідок особа має процесуальний статус підозрюваного і до нього застосовуються максимально суворі запобіжні заходи і підозрюваному доводиться довго чекати поки триває розслідування. Тобто існує проблема штучного затягування процесу досудового розслідування.

Проблема нівелювання норм законодавства з боку правоохоронних та судових органів не зникає з роками. Так приймають закон, який має на меті покращення захисту прав людини, проте на практиці все відбувається абсолютно по іншому. Можливо це обумовлено низькою якістю підготовки фахівців, наприклад реформа поліції. До поліції набрані особи з різною освітою, які проходять 6 місяців навчання і приступають до виконання роботи і не мають професійного рівня підготовки та фахового навчання. Яскравим прикладом є ситуація, коли слідчий при затриманні особи зобов'язаний звернутися до відповідного Регіонального центру з надання безоплатної вторинної допомоги

згідно з вимогами ч. 4 ст. 213 КПК України [1 с. 127]. Так, слідчий затримує особу, не порушує законодавство, оскільки дзвонить у відповідний Регіональний центр з надання безоплатної вторинної допомоги, проте не чекає адвоката і складає протокол затримання особи, хоча особа відмовляється підписувати будь-які документи і просить залучити захисника для здійснення усіх процесуальних дій. Адвокат прибуває на місце затримання, проте ні затриманого, ні працівника правоохоронного органу немає. На звернення Регіонального центр з надання безоплатної вторинної допомоги до керівництва органу досудового розслідування щодо вказаної ситуації зазвичай приходиться відповідь, що у діях працівника правоохоронного органу відсутні порушення. Або наприклад, існування в законодавстві колізії щодо того, коли адвокат має бути повідомлений про здійснення певної процесуальної дії. Так, ч. 2 ст. 46 КПК України визначено, що *«Неприбуття захисника для участі у проведенні певної процесуальної дії, якщо захисник був завчасно попереджений про її проведення, і за умови, що підозрюваний, обвинувачений не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, не може бути підставою для визнання цієї процесуальної дії незаконною, крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою»* [1, с. 33]. Проте, тлумачення слова «завчасно» в жодному нормативно-правовому акті немає. Відповідно до вимог ч. 8 ст. 135 КПК України *«Особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом не пізніше ніж за три дні до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом. У випадку встановлення цим Кодексом строків здійснення процесуальних дій, які не дозволяють здійснити виклик у зазначений строк, особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом якнайшвидше, але в будь-якому разі з наданням їй необхідного часу для підготовки та прибуття за викликом»* [1, с. 80–81].

Також варто наголосити, що ч. 4 ст. 46 КПК України чітко визначено, що захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику [1, с. 33]. Враховуючи це, особа має бути повідомлена про будь-які слідчі чи процесуальні дії, які проводить орган досудового розслідування, не завчасно, а відповідно до вимог ст. 135 КПК України. Проте, на практиці складається абсолютна інша ситуація. У більшості випадків адвоката повідомляють в телефонному режимі про необхідність

прибути на певну слідчу чи процесуальну дію і в дуже короткий строк, за пару годин чи за день.

Юридична психологія та філософія права виділяють та постійно наголошують на проблемі відсутності у кожної людини усвідомлення того, що у неї є право на захист. Наприклад, людину викликають на допит у якості свідка шляхом дзвінка. Як показує практика, кожна особа боїться йти до правоохоронних органів, але просто не знає свої елементарних прав. Зокрема, по телефону може дзвонити будь-яка особа, тому вважаємо, що в обов'язковому порядку особі має бути надіслана повістка, тобто письмова вимога з'явитися до слідчого чи прокурора. Хоча ст. 135 КПУ України і визначає можливість виклику особи шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою [1, с. 80–81].

Також кожному варто пам'ятати, що кожна особа має право залучити захисника, навіть якщо вона йде на допит у певній кримінальній справі тільки як свідок, оскільки складається тенденція, що правоохоронним органам потрібно якнайшвидше знайти крайнього і притягнути когось до кримінальної відповідальності.

Вважаємо, що однією з головних проблем в кримінальному процесі є проблема обвинувального ухилу. Адже в більшості випадків діяльність слідчого, прокурора або судді направлена на прийняття позиції виключної сторони обвинувачення, а доводи сторони захисту ігноруються, не враховуються обставини, які свідчать на користь підозрюваної чи обвинуваченої особи, що впливає на об'єктивність розслідування та розгляду справи. Тобто повністю нівелюється принцип змагальності в кримінальному процесі. За статистикою, у 2016 році місцеві суди ухвалили вироки стосовно 86744 осіб. З них було виправдано 314, що становить 0,36 %. Показник минулого року трішечки гірший – 0,29 %. Річний статистичний звіт адвокатських працівників США за 2012 рік має показник «відсоток звинувачених» (conviction rate), який можна знайти на 8 сторінці. Так от, згідно з цим звітом у 2012 році з 87709 відповідачів 80963 (93 %) визнали себе або були визнані винними. А отже, 7 % було виправдано. З року в рік цей показник коливається: у 1972 році він становив 75 %, а до 1992-го зріс до 85 %. Відсоток звинувачених Королівського суду Великобританії згідно з повідомленням BBC становить 80 %. Виходить, що судова система України виносить у 20–60 разів менше виправдувальних вироків, ніж у США чи Британії [8]. Отже, це підтверджує проблему наявності

обвинувального ухилу в Україні і свідчить про наявність реальних проблем в кримінальному судочинстві.

До проблем також варто віднести визначення підслідності у кримінальних провадженнях. Як показує практика та деякі судові рішення відбувається постійне порушення правил підслідності кримінальних справ з боку різних правоохоронних органів. Як наслідок, кримінальне провадження здійснене органом досудового розслідування, який не мав права це робити, закривається, а отримані докази є недопустимими. Оскільки, п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК України визначає, що недопустимими є докази, отримані після початку кримінального провадження шляхом реалізації органом досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених кодексом [1, с. 55–56]. Тому органом правоохоронним органам варто звернути особливу увагу на питання визначення підслідності у кримінальних провадженнях.

На окрему увагу заслуговує проблема набуття популярності у кримінальному провадженні укладення угоди зі слідством чи потерпілим. Згідно з інформацією Державної судової адміністрації, за перше півріччя 2017 року суди винесли 40 000 вироків, із них – 8700 на підставі угод. Водночас суди відмовили у затвердженні 2500 угод – це 20 % від їх загальної кількості [9]. Тобто, правоохоронні органи звикають працювати виключно для того, щоб схилити підозрюваного чи обвинуваченого укласти угоду зі слідством і по суті не займаються досудовим розслідуванням, що в повній мірі і нівелює принцип змагальності і підтверджує наявність проблеми обвинувального ухилу.

На нашу думку, проблемою є повільне удосконалення кримінального законодавства з урахуванням вимог суспільства. Наприклад, з 2012 року, тобто з моменту прийняття чинного КПК України і по теперішній час було прийнято близько 60 змін до вказаного кодексу, що з однієї сторони, свідчить про недосконалість КПК України, а з іншого про низький рівень нормотворчої діяльності. Безумовно, зміни вносити потрібно з потребами суспільства вирішувати певні проблеми, проте діяльність парламенту показує зовсім іншу спрямованість та роботу.

Висновки. Отже, враховуючи наявні проблеми можна зробити висновок, що змагальна модель кримінального процесу має багато недоліків. Наявні проблеми потребують глибокого аналізу та пошуку шляхів їх вирішення. Система захисту прав людини, зокрема можливість реалізації людиною права на захист, має бути вдосконалена з урахуванням сучасних потреб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Нормативні документи з урахуванням останніх змін в редакції станом на 19 березня 2018 р. – Суми : ВВП Нотіс, 2018. – 336 с.
2. Попелюшко В. О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / В. О. Попелюшко. – Київ, 2009. – 38 с.
3. Балацька О. Р. Засада забезпечення права на захист у кримінальному провадженні: нормативні передумови реалізації [Електронний ресурс] / О. Р. Балацька // Часопис Національного університету «Острозька академія». – 2014. – № 2 (10). – (Серія «Право»). – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14bornpr.pdf>. – Назва з екрана.
4. Барабаш Т. М. Законодавчі та наукові орієнтири захисту прав особи в кримінальному провадженні України [Електронний ресурс] / Т. М. Барабаш, Л. В. Левицька // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2013/1. – Режим доступу: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_1/ууууу/246.pdf. – Назва з екрана.
5. Винокуров О. В. Актуальні проблеми захисту прав та законних інтересів підозрюваного при затриманні [Електронний ресурс] / О. В. Винокуров // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 4/2015. – Режим доступу: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Vynokurov.pdf. – Назва з екрана.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – Київ : Юстініан, 2012. – 1328 с.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.
8. Матеріал аналітичного електронного видання «ЮРИСТ&ЗАКОН» від 25 травня 2017 року № 19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurliqa.ligazakon.ua/news/2017/6/1/160592.htm>. – Назва з екрана.
9. Никифоров Д. Угода зі слідством чи потерпілим [Електронний ресурс] / Д. Никифоров // Юридичний інтернет-ресурс «Протокол». – Режим доступу: http://protokol.com.ua/ru/ugoda_zi_slidstvom_chi_poterpilim_yak_uniknuti_problem/. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Normatyvni dokumenty z urakhuvanniam ostannikh zmin v redaktsii stanom na 19 bereznia 2018 roku* [The Criminal Procedural Code of Ukraine. Regulatory documents taking into account the latest changes in the wording as of March 19, 2018]. (2018). Sumy: VVP Notis [in Ukrainian].
2. Popeliushko, V.O. (2009). Funktsiia zakhystu v kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy: pravovi, teoretychni ta prykladni problemy [The function of protection in criminal justice in Ukraine: legal, theoretical and applied problems]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Balatska, O.P. (2014). Zasada zabezpechennia prava na zakhyst u kryminalnomu provadzhenni: normatyvni peredumovy realizatsii [Principle of ensuring the right to protection in criminal proceedings: regulatory prerequisites for implementation]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia", Journal of the National University of Ostroh Academy*, 2(10). Retrieved from <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14bornpr.pdf> [in Ukrainian].
4. Barabash, T.M., & Levytska, L.V. (2013). Zakonodavchi ta naukovy oriientyry zakhystu prav osoby v kryminalnomu provadzhenni Ukrainy [Legislative and scientific

guidelines for the protection of the rights of the person in the criminal proceedings of Ukraine]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava, Journal of the Kyiv University of Law, 2013/1*. Retrieved from http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_1/yyyyy/246.pdf [in Ukrainian].

5. Vynokurov, O.V. (2015). Aktualni problemy zakhystu prav ta zakonnykh interesiv pidozriuvanoho pry zatrymanni [Actual problems of protection of the rights and lawful interests of the suspect during detention]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva, Bulletin of criminal procedure, 4/2015*. Retrieved from http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Vynokyrov.pdf [in Ukrainian].

6. Honcharenko, V.H., Nor, V.T., & Shumylo, M.Ye. (Eds.). (2012). *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedural Code of Ukraine]*. Kyiv: Yustinian [in Ukrainian].

7. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedural Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].

8. Material analitychnoho elektronnoho vydannia "YURYST&ZAKON" vid 25 travnia 2017 roku No. 19 [The material of the analytical electronic publication "Lawyer & Law" from May 25, 2017, No. 19. (n.d.). *jurliga.ligazakon.ua*. Retrieved from <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2017/6/1/160592.htm> [in Ukrainian].

9. Nykyforov, D. Uhoda zi slidstvom chy poterpilym [An agreement with the investigation or the victim]. *Yurydychnyi internet-resurs "Protokol", Legal Internet resource "Protocol"*. Retrieved from http://protokol.com.ua/ru/ugoda_zi_slidstvom_chi_poterpilim_yak_uniknuti_problemu/ [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 25.04.2018

Sydorchuk Yu. – Ph.D in Law, Lawyer, Kyiv, Ukraine

Philosophical and Legal Problems of Realization of a Person the Right to Defense in Criminal Process

The article it explains the understanding of the scientific design of the right to protection in criminal law and in the process. It is noted that the scientific searches of scientists are aimed at determining the content and form of the concept of the right of defense in criminal law and in the process, which is essentially an opportunity for the implementation of human rights for protection, that is, the use of all available means and means for the purpose of protection against unlawful and groundless prosecution, conviction and unreasonable procedural coercion, restriction of its rights and freedoms. The philosophical and legal problems that arise in the realization of a person's right to protection in the criminal process are identified and analyzed. Among the problems in the criminal process are the following: 1) the lack of unity of theory and practice in some issues that are directly related to the protection of rights; 2) leveling the norms of law by the law enforcement and judicial authorities; 3) the lack of awareness of the fact that every person has the right to protection; 4) slow improvement of criminal legislation taking into account the requirements of society.

Keywords: the right of defense; criminal law and process; protection of human rights; philosophical and legal problems.